

Jaunas vēsmas un vēji Priekuļos 2010. gadā

Arta Kronberga, Ilze Skrabule

APP Valsts Priekuļu laukaugu selekcijas institūts

2010. gads Valsts Priekuļu laukaugu selekcijas institūtā bijis smaga darba, pārmaiņu un jaunu ceļu meklējumu gads. Viena no nozīmīgākajām pārmaiņām – no 2010. gada 15. jūnija institūtu vada jauns direktors – Alfs Lapsiņš. Kolektīvam ir lielas cerības, ka viņa vadībā tiks domāts par mērķētīgu, pieaugus produkcijas realizācijas apjoms un aktīvi risināsies saimnieciskās problēmas. Akadēmiskajos amatos šogad institūtā ievēlēti un strādā seši zinātņu doktori, seši maģistri, no kuriem trīs turpina studijas doktorantūrā, kā arī četri asistenti.

No 2009. gada decembra institūtā uzsāka ESF līdzfinansētā projekta „Videi draudzīgu un ilgtspējīgu laukaugu šķirņu selekcijas tehnoloģiju izstrāde, pilnveidošana un ieviešana praksē” realizācija. Projekta darbības gaitā ir izveidota zinātniskā grupa, kas veic jaunu selekcijas procesa tehnoloģiju izstrādi un ieviešanu videi draudzīgai un ilgtspējīgai lauksaimniecībai piemērotu laukaugu šķirņu veidošanai. Projekta realizācijā ir iesaistīti zinātnieki no dažādām zinātnes nozarēm – lauksaimniecības (augu selekcijas virziens), bioloģijas, medicīnas un ķīmijas; jaunie zinātnieki, doktoranti, maģistranti un arī zinātņu doktore no Krievijas. Pirmo reizi zinātnieki Latvijā apvienojušies, lai veiktu plašus teorētiskos pētījumus selekcijā, kas parasti nav iespējams ierobežoto finansu resursu dēļ.

Pašlaik kopumā Priekuļu zinātnieki darbojas septiņos dažādos projektos. Pārsvārā tie ir projekti, kuri tiek realizēti jau vairākus gadus, piemēram, LZP projekts „Molekulāro marķieru tehnoloģiju pielietošana laukaugu sākotnējā sēklaudzēšanā”, ZM finansētie pētnieciskie projekti „Kultūraugu kaitīgo organismu izplatības, postīguma un attīstības ciklu pētījumi kaitīguma sliekšņu izstrādāšanai integrētajā augu aizsardzībā” un „Minerālmēslu maksimālo normu noteikšana kultūraugiem”. Šogad uzsākts jauns projekts – Valsts pētījumu programmas NatRes projekts „Augsnes kā galvenā resursa ilgtspējīga izmantošana drošu un kvalitatīvu pārtikas un lopbarības izejvielu ieguvei no plašāk audzētām laukaugu sugām”. Diemžēl 2010. gadā pilnīgi netiek finansēta laukaugu selekcija, kas ir viena no svarīgākajām institūta funkcijām. Tāpat virkne sagatavotu pētniecisku projektu palikuši bez finansējuma.

Notiek aktīva sadarbība ar ražotājiem, sniedzot rekomendācijas un konsultācijas, rīkojot informatīvos seminārus un lauka dienas, gatavojot kopējus projektus. Šovasar institūta laukos notika ECOCONNECT (Vācija) rīkots starptautisks seminārs bioloģisko kartupeļu audzēšanā; lektori un organizatori bija arī institūta darbinieki. Pētījumu rezultāti atspoguļoti virknē publikāciju, ieskaitot rakstus arī uztura zinātnei un medicīnai vēltos žurnālos.

Šogad zinātniekiem bija iespēja piedalīties vairākās starptautiskās zinātniskās konferencēs un semināros dažādās valstīs (Anglijā, Īrijā, Nīderlandē, Igaunijā).

Uzsākta sadarbība ar pavāriem un pārtikas uzņēmumiem. Pavasara svētkos LU Botāniskajā dārzā blakus Priekuļu selekcionāriem Jelgavas uzņēmuma „Hercogs” pavārs A. Rūmītis un Rīgas „Berga Bazāra” pavārs M. Jansons gatavoja kartupeļu pankūkas un biezzupu, kailgraudu miežu risoto, zirņu mozaiku un citus gardumus. RīgaFood izstādes laikā Institūta stendā varēja nodegustēt uzņēmumā „Levas maiznīca” cepto maizi, kuras pagatavošanai izmantoti kailgraudu miežu un tritikāles milti. Arī „Rīgas Dzirnavnies” ir ļoti ieinteresēti jaunāko rudzu un tritikāles šķirņu pārstrādē. Priekuļu laukos kartupeļus ugunskurā cepa raidījuma „Kas var būt labāks par šo” veidotājs – pavārs M. Rītiņš.

Priekuļu institūts pārmaiņas uzņem kā ikdienu un nepārstāj meklēt jaunas iespējas veiksmīgam darbam.